

TOM DŽOUD 1937.

„Prolazio sam ja ovuda“, reče Pervis dok su čekali konobara da se vrati. „S Akcijom protiv sujeverja i perverzije.“

Nes srknu kafu i odluči da još ne dopusti sebi da zapali jednu cigaretu od svog maksimalnog sledovanja od tri komada dnevno. Na sićušnom stolu ispred njih bili su ostaci večere za partijske zvaničnike. Njegov partner je olizao svoj tanjir dovoljno dobro da naruši pravo na rad perača sudova u vozu, ali Nes je ostavio pola svog odreska i sav masni krompir.

Pervis odmahnu glavom, prisećajući se. „Gadna su to bila vremena“, primeti. „Mnogo je ljudi nestalo...“

Bio je nervozan još od Jute. Sve je shvatao lično.

„Vraška zemlja“, reče Pervis, pa klimnu glavom da kroz prozor pokaže nestalni purpurni obris *Crvena zvezda specijala* na narandžastom pesku. Sunce je bilo toliko nisko na nebu da se senka pružala skoro do pustinjskog obzorja.

Nes slegnu ramenima.

„U pravu su kada pričaju ono za tebe, Eliote“, kaza mu Pervis. „Jesi nedodirljiv.“

Salon za zvaničnike, dvostruko duži od susednih običnih kola za ručavanje, bio je skoro prazan. Dva inspektora Poljoprivrednog komiteta prežderavala su se na drugom kraju. Neki drugi čovek, verovatno određen da motri na njih, jeo je skromno i sam, pretvarajući se da čita knjigu.

Njihov konobar klatio se prateći klackanje vagona, noseći pod miškom nešto umotano u novine. Bio je impresioniran kada je čuo da je ružan i sitan putnik s prevelikim slamnatim šeširom zapravo Melvin Pervis, socijalistički heroj koji je uklonio narodne neprijatelje kao što su Dilindžer i Flojd. Zamolio je Pervisa za autogram za svog sina koji želi da postane ajmen kada poraste. Osmehnuvši se skromno i razdragano, Pervis naškraba svoj potpis ispod želje za sreću. Klincu će sreća biti potrebna: jedini crnja koji radi u FBI jeste onaj što čisti direktorov lični toalet. Pervis je tada nešto šapnuo konobaru na uvo i tutnuo mu u šaku novac – srebro, a ne hartiju u koju reacionari nemaju poverenja.

„Sve je to deo glavnog plana“, objasnio je sada njegov partner. Nes je *svoju* plaketu socijalističkog heroja zaradio tako što je mesecima marljivo radio na papirologiji u Odseku za regulaciju parazita i tako što je nenaoružan stajao u pozadini dok su prohibicioni službenici vršili hapšenje koje je u Čikagu prekinulo šverc alkohola Boston Džoa Kenedija. Shvatao je da se Pervisov glavni plan obično sastoji od pucanja

na nekog sve dok taj neko više ne može da se preda, a onda poziranja nad mecima nafilovanim lešom sa zadimljenim oružjem i cigaretom.

Pervis uze paket. Skide papir s grlića i diže robu naspram svetla.

„Imam dugara na vozu za Bafalo“, objasni konobar. „Donosi stvari iz Kanade.“

Pervis se nasmeši. Nes nije dozvolio da mu se išta vidi na licu.

„Samo najbolje za Čoveka koji je ubio Džona Dilindžera“, izjavi crnja.

Poljoprivredni zvaničnici i onaj ljubitelj poezije odmeravali su piće s čežnjivom žeđu. Pervis tužno vrati bocu.

„Izvini, družo“, kaza, „ovo je predobro. Ja hoću brlju koju piju obični ljudi.“

Konobar, očigledno zabezeknut, nije imao namere da se raspravlja s Čovekom koji je ubio Džona Dilindžera.

„Daj ovo onim tamo drugovima, s pozdravima druga s knjigom.“

Pervis se isceri kao vragolan a crnja požuri da izvrši njegovo naređenje. Jedan od poljoprivrednih inspektora zakašlja se i bezalkoholno pivo pođe mu na nos. Čitač iskolači oči kao riba. Nes se nije smejao.

Pervis baci pogled na knjigu koju je ovaj čitao, *Belu traku*. „Mislim da je slavljenje velikog železničkog štrajka druga Paunda najbolje napisana poezija na američkom jeziku“, preglasno reče. „Šta misliš, kakva je u poređenju sa onim zloglasnim reakcionarom Tomasom S. Eliotom?“

Čitač zalepi pogled za stranicu i ostade da ćuti. Pervis se nasmeja sebi u bradu, uživajući u pometnji koju je izazvao.

„Ko će da nas prijavi?“ upita. „Ne zaboravi, mi smo Federalni ideološki biro.“

Konobar se iz susednih kola vrati s bocom pića boje meda. Pervis odvrnu zatvarač i Nesove nozdrve uloviše smrad jakog sredstva za čišćenje bojlera. Bazdelo je gore od Kenedijevog skladišta na uglu Tridset osme i Šildsove, nakon što su bačve razbijene.

„Ahh“, izusti Pervis lecnuvši se, „savršeno.“

„Elko!“ viknu kondukter odnekud napolju. „Elko, Arizona! Pauza od sat vremena!“

Voz uspori. Umiruće svetlo pade na siluetu male varoši. Dva konja, jedna šklopocija, niz drvenih zgrada, dronjavi Indijanci, klinci koji igraju bejzbol.

„Hajde“, reče Pervis, „idemo da se prošetamo.“

Voz treba da utovari gorivo i vodu. Kada su se pre trideset sati ukrcali u Čikagu, *Crvena zvezda* bio je putnički voz, ali malo je ljudi

imalo dozvolu da putuje sve do Kalifornije. Na svakom stajalištu jedna putnička kola bivala bi otkaçena i zamenjena teretnim vagonima.

Pervis je ustao, pokupio svoju kesu i diskretno je tutnuo pod mišku. Kada je Nes bio u SPR, naučio je da to prepoznaje kao naviku uestih prekršilaca prohibicionih zakona.

Izašli su na platformu. Na plakatu pored šaltera bio je prikazan predsednik partije kako se blistavo osmehuje i grli neku pionirku. „Napred za socijalističku omladinu“. Umetnik je propustio da prikaže krzavi ožiljak na obrazu svog objekta, ali nekako mu je pošlo za rukom da Kaponeovu blagodarnost uravnoteži pogledom koji je krišom nagoveštavao neočinsko zanimanje za vitku plavušu. Nes se nimalo neće iznenaditi ako ubzo pročita da je Norman Rokvel angažovan da kičicom zabeleži naftne bušotine na Aljasci.

U zamršenom i glasnom baletu, železničari su zakačili za kompoziciju dva stočna vagona. Pervis je pošao napred, pokazujući Nesu prstom da pođe za njim. Iza voza, podalje od ono malo veštačkog svetla što ga je bilo u Elku, Pervis je pokazao nešto u mraku. Nes ništa nije video. Pervis stavi prst preko usana, pa dlan iza uva. Kroz šištanje pare i dovikivanje železničara, razaznavao se šum ljudi što čekaju. Nisu pričali, već disali teško i koncentrisali se. U mraku iza železničke stanice i varoši, bili su se okupili neki muškarc.

„Šinski pacovi“, prošapta Pervis. „Idu u našem smeru.“

Zakon o kretanju radne snage bio je donet s ciljem da maksimizuje efikasnost planirane socijalističke ekonomije, ali sve su pruge u zemlji bile preplavljene lutalicama. Nes je jednom prilikom proveo nedelju dana s izvesnim pametnim inženjerom, menjajući dizajn teretnih vagona kako bi se potpuno onemogućilo upadanje u njih. Primili su pohvalu, ali izveštaj je završio u nekoj fioci.

„Kada voz krene, izaći će i popeti se“, reče Pervis. „Nas dvojica ćemo da nađemo lep i topao stočni vagon, pa da popijemo piće sa onima koji se tamo pojave.“

Pervis pođe prema prvom zakačenom vagonu. „Skin

„Ovo nije samo kršenje odevnog kodeksa FBI. Kršimo zakone za koje smo se zakleli da ćemo ih uestovati.“

„Nedodirljivi, postoji nešto što se zove glup zakon. Čak i u Sjedinjenim Socijalističkim Američkim Državama.“

Pervis se prebaci preko vrata. Jedan inženjer prođe pored, mašući fenjerom. Nes se taman spremio da izvadi značku kako bi opravdao njihov prestup, ali železničar im se samo nasmeši i požele im srećan put.

„Bez ljudi kao što je on ne bi ni bilo revolucije“, kaza Pervis i baci kesu u vagon. „Oni umeju da razlikuju zakon i pravdu.“

Uskoči unutra. Nes odbi pruženu ruku i pažljivo se pope. Unurašnjost vagona bila je prljava.

„Dobro došao, skitaro“, kaza Pervis.

Nes ne razmišljajući počeo da trlja prašinu s kolena. Partner mu se zasmija. Shvativši, Nes ostavi odelo na miru.

Pored viskija sumnjivog porekla, u Pervisovoj kesi bila je jedna sveća, dve pakle cigareta, nekoliko starih jabuka i malo sušene govedine. U jednom uglu vagona našao je neke prazne sanduke, pa je jedan stavio u sredinu i približio još dva da služe kao stolice, nakon čega je svoj sto namestio s preciznošću gozbe plutokrata u *Netoleranciji*.

„Ukrcaavanje“, viknu kondukter na jedno stotinu metara od njih. Voz se zatrese i krenu. U vagonu se kao grom iz vedra neba odnekud pojaviše dva muškarca i dečak. Nes se baš bio pitao kakav je to novi smrad.

„Zatvaraj vrata“, kaza Pervis mlađem čoveku, žgoljavom i smotanom. „Imamo koješta za deljenje, al' ga nema za mlogo.“

„Bem ga u usta!“ uzviknu ovaj. „Ima da se provedemo sve u šesnajes', jel'?“ Nes je po njegovom naglasku zaključio da je odnekud s juga. Teksašanin? „Fala vam lepo, gospo'n.“

Čovek baci ranac i umotano ćebe i privuče kofer. Dečak, koji je nosio kačket dva broja veći od njegove glave, samo je piljio u hranu. Kada je skinuo kačket, iz njega se prosula zamršena kosa i Nes je shvatio da je „on“ zapravo devojka nadomak punoletstva. Pervis perorezom odseče kaiš suvog mesa i pruži joj. Ona ga pohlepno zagriže i umalo se ne udavi.

Onaj novi smrad dopirao je od drugog lualice. Nosio je prevelike vrećaste pantalone i premali sako, sićušni polucilindar i smešan mali štap za šetnju. Oštrih brkova na nausnicama i razrogačenih plašljivih očiju, neobično je podsećao na *Reichskanzlera* Hitlera. Nes je imao prilike da upozna neke protuve, ali nikad u životu nikoga ko je bazdeo tako ogavno kao ta propalica što je sada pružala ruku. Usne su mu se smešile, ali iz očiju mu je zračila čista mržnja.

Pervis mu pruži meso, a on ga zgrabi i odgega se u najdalji ugao da jede, pipavo komadajući hranu vrhovima prstiju.

„Molim vas, oprostite mojem prijatelju š'o je nepristojan“, reče Teksašanin. „Čudan je on starac. Uopšte ne priča. Ne zna čak ni kako mu je pravo ime. Mi ga zovemo Lunja. Devojka se zove Tompson. Neće joj smetati ako je zovete 'Berta Vagonka'. Berta, kaži fala za jelo.“

Ona samo klimnu glavom Pervisuu i nastavi da žvaće. Teško je bilo oceniti, ali možda je bila i lepa pod tom silnom prljavštinom.

„Ja sam Džonson“, nastavi čovek prihvatajući meso od Pervisa. „L. B. Džonson, rođen i odrastô u Teksasu, proteran posle meksičke okupacije.“

„Džejms Longford“, predstavi se Pervis. „Moj drugar je Bil Braun. Kuda ste se zaputili?“

„Uvući ćemo se u Kaliforniju; nabacili smo šljaku na jednom zabačenom ranču s narandžama. Da nas malko sunce ogreje. A vi?“

„Jedan tip u San Francisku može da nam sredi papire. Umemo da radimo na građevini. Dobre su tu pare i dobri bonovi za hranu.“

„Gomila ljudi se ukrcala na ovoj stanici“, reče Nes. „Svi oni idu za Kaliforniju?“

Berta i Lunja na tren prestaše da žvaću, ali Džonson nastavi dalje ništa ne primećujući. Nes je znao da je previše napadan.

„Dabome“, odgovori Džonson. „Valjda će gomila nji' da ide preko Nigdine. Tamo klinka 'oće da ide, al' ja nemam namere. Ne, fala.“

„Nigdina?“ upita Pervis. „Ne razumem.“

Upravo su zbog toga i pošli na put.

Džonson se namršti. „Kol'ko ste vi dugo u ovom vozu?“

„Od Ilinoisa“, odgovori Pervis. „Uskočili smo negde kod Big Roka.“

„Majku mu“, ote se Džonsonu. „I s nikim niste pričali? U Nigidini, u Nevadi, tamo je zbeg.“

„Zbeg?“ nasmeši se Pervis i otpuši bocu. „Što bi neko bežao u Nevadu? Tamo nema ničeg sem pustinje, planina i snega.“

Džonson sam uze još mesa. „Uglavnom zbog toga što ljudi 'oće da pređu međudržavnu granicu. 'Oće narod u Kalifoniju. U Kalifoniji ima posla. Dobre plate, sveže voće, toplo sunce i 'ladne planine. Ko ne bi da živi u Kaliforniji?“

„Tom je u Nigidini“, ubaci se Berta Vagonka. „Tom će nas sve odvesti u obećanu zemlju meda i mleka.“

„Kô što klinka reče“ – Džonson slegnu ramenima i prihvati pruženu bocu – „navodno je tamo i Tom Džoud. Ne znam baš da li verujem u to. Ako Tom Džoud zaista postoji i nalazi se tamo, računam da će ajmeni zujati tamo kô muve oko sveže balege. Takav čovek je pretnja po partiju. Zovu ga *agitator*.“

Džonson nategnu iz boce.

„Čizusejebentimaterhriste!“ opsova. „Dabome, to su posla Dž. Edgarova. Da zgazi svakog ko kaže nešto drukčije od KP. Kopile je sredilo amiše, crnje baptiste i mormone.“

Nes krajičkom oka pogleda Pervisa. Ovaj se nesvesno igrao nezapaljenom cigaretom, smešeći se neutralno.

„Hej!“ Džonson pruži bocu Lunji. „Ako 'oćeš lečka ove velikomučenice, bolje nađi neku čašu. Nema šanse da normalni ljudi piju iz ove ovde flaše pošto je izbalave tvoje bolesne budze.“

„Čuo sam za Toma Džouda“, odgovori Pervis. „Jel' on beše roknô šefa KP u Atlanti zato što je tokom kolektivizacije izjebô ljude za zemlju?“

„Tu priču nisam čuo“, reče Džonson. „Al' sam čuo druge. U Denveru je o'ladio gomilu pandura koji su na redaljku silovali jedinu 'čer neke udovice. A čuo sam i kako je bila neka nemaština i ljudi su lipcavali od gladi posle kolektivizacije tamo u Ajovi. Džoud i njegov prilepak propovednik Kejsi provalili su u državna skladišta i razdelili 'ranu narodu. Ima mnogo priča kako je Tom Džoud 'ranio ljude tokom gladi.“

„Taj tip, vala, baš stiže na sve strane“, primeti Nes.

„Jašta“, odvratila Džonson. „Čuo sam i da je bio i u Teksasu. Kruže priče da je pomagao Teksikancima – to jest, ono lečke što nas je tamo ostalo – protiv Meksosa.“

„Tom će povratiti zemlju koju su crveni dali Meksikancima“, ubaci se Berta. „Druže, mogu li jednu pljugu?“

Pervis baci devojci paklicu. Ona je zubima otvori i izvuče cigaretu.

„Jedan čovek ne može da bude svuda istovremeno“, reče on Džonsonu. „Veruješ li ti u te priče?“

„Ne znam“, odgovori Džonson. „Neke od njih zvuče kô da su stvarne, a druge su baljezganje. Slične priče čovek čuje o Džesiju Džejmsu ili Lepotanu Flojdu.“

Pervisovo lice bilo je mraku. Nes se pitao da li mu smetaju te priče o Flojdu kao o Robinu Hudu. Niko nikada nije rekao da je Boston Džo bilo šta do običan parazit i buržujski kontrarevolucionar, ali mnogi su neke narodne neprijatelje smatrali herojima.

Berta ode u mrak i uze bocu od Lunje. Pružila je bocu Pervis, koji je bez oklevanja otpio. Nije se pretvarao, zaista je pio taj mišomor.

„Baljezganje?“ ponovi Pervis, ohrabrujući Džonsona da nastavi s pričom.

„Dabome. Otkako su pre neko'ko godina svi mormoni završili u logorima ili su postreljani, kruži priča da Tom Džoud izlazi iz pustinje i neke od nji' vodi u planine, gde im niko ništa ne može i gde mogu da održavaju u životu onu njinu ludu religiju.“

Pervis pruži bocu Nesu. On je prinese zatvorenim ustima. Piće mu opeče izbrijanu gronju usnu.

Berta sede pored Džonsona, pušeci kao mator čovek. „Ind'janci kažu da Tom Džoud može da pretvara metke u vodu.“

„Aha!“ zasmija se Džonson. „Pre neki dan smo trtljali s nekim Navahom koji je pobegô iz rezervata. Kaže da je Tom Džoud u stvari Navaho i da je svom narodu dao gomilu moćne medicine koja znači da niko – ni bledoliki ni Meksosi – ne može više da im krade ovce, jer ako pokušaju da pucaju na Navahoe, meci im se pretvaraju u vodu.“

Pervis se nasmeja. „Baš bih voleo da upoznam tog Toma Džouda. Čak bih se zadovoljio da ga na tren vidim. Stvarno misliš da je u toj Nigdini?“

„Ne znam šta da mis’im“, odgovori Džonson. „On je Mojsije, Deda Mraz i Robin Hud, i sve to izmućkano kô voćne torte moje majke. Ako je stvaran, onda je valjda običan čovek. Ne kô u pričama.“

„Fala bogu da je stvaran“, ubaci se Berta. „Tom čuva ljude na drumovima. Da nema Toma, ne bi smeli da prelaze Ameriku.“

Na to uze bocu od Nesa i navrnu je kao da pije majčino mleko. Krupne oči joj zasuziše. Nes se pitao kako li ona preživljava lutanje.

„A šta Džoud radi u tom logoru?“ upita. „Je li tamo da štiti ljude ili predvodi pobunu?“

„Kako ja čujem, ni jedno ni drugo“, odgovori Džonson. „Kô što Berta reče, on će da povede ljude u obećanu zemlju – Kaliforniju. Državni graničari sprečavaju ljude da tamo idu samo zbog toga što partijski planeri odlučuju kud ko sme da putuje. Kalifornija ima dugačku granicu, pa je lako da se čovek provuče pored nji’, ali ljudi se sakupljaju pored jezera Tahoe, što je neopevano glupo mesto za ulazak u Kaliforniju. U planinama nema ni pristojnih puteva ni pruga. Ljudi se sakupljaju jer misle da će se nešto desiti.“

„Možda će Tom Džoud da rastavi jezerske vode i povede svoj narod preko“, isceri se Pervis i pruži Džonsonu bocu.

„A vojska faraona Kaponea i ajmeni se u poteri za njima dave“, odvrati Džonson smejući se. Odjednom se uozbilji. „Prijatelju, vidim da si zainteresovan. Ali poslušaj moj savet – to je sve čime imam da ti zahvalim na gostoprимljivosti – ne približavaj se Nigdini. Negde kod administrativne linije železničari se obično sete da ne bi trebalo da nas vozaju, pa nas izbace. Bez ljutnje, samo znaju da ih drže na oku. Svejedno, možda će ti i poći za rukom da se uvučeš u Kaliforniju ako ostaneš u ovom vozu.“

Na svetlosti Bertine cigarete L. B. Džonson je izgledao staro i tužno; njegovo mlado lice bilo je izborano i videlo se da je pretrpeo sve i svašta.

„Znaš zašto to mesto zovu Nigdina? Predsednik partije Al mu je dao ime kada je trijes’ druge otvarô olimpijadu. Kazao je *Nigde u SSAD nema nesrećnih*. I tako se to mesto zove Nigdina i prepuno je nesrećnih ljudi. Tu se okupljaju svi beznadežni slučajevi, u potrazi za šarenom lažom. Bitangama iz KP u Debsu neće to da se svidi. Postojô Tom Džoud ili ne, crveni će to kad-tad da rasture. Biće kô kolektivizacija farmi, rat il’ mormoni. Ljudi će izginuti. Prijatelju, drž’ se što dalje od Nigdine.“

„Nedodiriljvi“, reče Pervis i prodrma ga da se probudi. „Stigli smo do naše stanice.“

Kao agent FBI-a, trebalo je da se smesta trgne, potpuno budan i svestan svoje okoline. Pretpostavljao je da Dž. Edgar Huver nikada nije bio primoran da trpi sate i sate prljavih šala L. B. Džonsona, pa onda da spava na još prljavijem podu stočnog vagona. Valjda je Pervis pio da se anestezira, a ne da se napije. U dahu njegovog partnera snažno se osećala loša brlja.

„Rino, Nevada“, objasni Pervis.

Voz je pristao na stanicu. Slabašna svetlost zore prosijavala je kroz razmake među daskama. Pervis otvori vrata, a škripa preseče Džonsonovo hrkanje, ali naliveni skitnica se ne probudi. Pervis skoči, da Nes za njim, pa pokuša da zatvori vrata a da ne probudi njihove noćne saputnike. Osvrnuvši se, ugleda kako u mraku blistaju sićušne oči malog Lunje. Nes se naježi, pa zatvori vrata i odseče taj ledeni prodorni pogled.

„Pervise, ludak nas je provalio.“

„Jašta, ali on ne priča. LBDŽ i riba su se dočepali hrane. Neće mariti ni da smo bili car Rusije i kralj Engleske.“

Nes se i dalje ježio. U pustinji je pre izlaska sunca hladno. Leđa su ga gadno bolela. Nekada je tri puta nedeljno vežbao džu-džicu, ali izašlo mu je to iz navike. Neki agenti šepaju od gomile kontrarevolucionarnog olova u telu; njegove časne rane zadobijene su od godina koje je proveo povijajući se nad stolom.

Nosač je naslagao njihove kofere na gomilu. Pored njih je stajao drčan čovečuljak s kicoškom, pomalo kaubojskom odećom, stetsonom širokog oboda i kožnim pertlama mesto kravate. Na prsima mu je blistala zvezda.

„Bar dan, momci“, reče šerif.

Pored njega je stajao bezub i ogroman bradati zamenik, opuštено držeći sačmaru u pregibu ruke. Imao je zakrpljene tregerice, ali samo mu je jedan treger bio zakopčan.

Pervis uze svoj slamnati šešir s gomile prtljaga i stavi ga na glavu. „Pervis“, reče i pruži ruku. „Ideološki biro.“

„Ajmen, je li?“ Šerif zviznu potpuno nemelodično.

„A vi ste šerif Otri?“

Otri se nasmeši kao tele, a zamenik ispljunu mlaz duvanskog soka koji umalo što ne pogodi Pervisove cipele.

„Ovo mi je zamenik. Zovemo ga Trtko, zato što previše priča.“

„Jesje, šerife Utri“, potvrdi Trtko. „Vala, baš se iščuđajem kako svi vi možete da trpite ovo moje stalno trtljanje i dojađivanje.“

„Ovo je Eliot Nes“, predstavi ga Pervis. „Čuli ste za njega.“

Otri se počea po bradi. „Jok“, odogovori, „vala nisam. Al' za vas, agente Pervis, za vas sam čuo. Skinuli ste Dilindžera, je li?“

Pervis se isceri.

Otrijeva šklopocija brektala je putem. Posle Karson Sitija bila je samo divljina. Sijera Nevada uzdizala se u daljini kao zid koji bi trebalo da drži uljeze van Kalifornije. U poređenju s vožnjom vozom, vazduh je bio hladniji a krajolik zeleniji. Po izlasku iz grada, kola su milila uzbrdo.

„Od tog majmuna nema ni traga ni glasa“, drao se Otri da bi ga čuli od šкриpe menjača. „Ti su ljudi svi skrenuli. Logor je pravo bure baruta i brige. Došljaci su u zavadi s meštanima. Buknuće tifus ili groznice, ili već tako nešto. A povrh svega toga, stigao mi je nalog da uhapsim čoveka koji ne postoji.“

„Tom Džoud postoji“, odvrati Pervis. „On je Oki.“

Populacioni indeks navodi sedam Džouda sa imenima Tom ili Tomas. Jednog prestarog, dvojicu u osnovnoj školi i jednog definitivno poginulog prošle godine u nesreći na radu. Dvojica su mesecima bila pod prismotrom: vode dosadne i nevine živote. Svakog jutra u osam na posao u narodnu fabriku, svake večeri u šest kući ženi na večeru. Ako indeks sadrži svakog Toma Džouda – što je prilično pouzdana pretpostavka pod ministrom za ljudske resurse Ejmijem SEMPLOM Makferonom – ostaje veliko Oki.

„Bio sam tamo“, nastavi Pervis. „Nisam mu pronašao kuću, ali namirisao sam ga. Isto kao s Džonijem Dilindžerom. Ostavlja za sobom nevidljiv trag kuda god da prođe.“

Godine '31, Tom Džoud je u Oklahomi na igranci razbio čoveku glavu lopatom. Osuđen na sedam godina državne službe u kazneno-popravnim zavodu „Makalister“, klonio se nevolja i izašao u leto '35. Nakon toga ništa nije pouzdano. Džoudov zatvorski dosije je nestao. Pre nego što je Nes priključen slučaju, Pervis je obišao okrug iz kojeg je Džoudova porodica. Usled nesposobnosti ili korupcije, dvadesetih godina preskočen je u kolektivizaciji koju je sprovodio bivši sekretar poljoprivrede Long.

„Bilo je to ludilo“, pričao je Pervis Otriju. Nes je video da će njegov partner početi da priča više nego što bi trebalo. „Ostale su praznine širom srednjeg zapada. Frenk Spelman ih popunjava i šalje federalne trupe da preuzmu farme i pretvore ih u kolektive. Lako planirati, nemoguće ostvariti. Da Okiji mogu da priušte metke za bilo šta sem lov za hranu, došlo bi do rata. Spelman ih pobeđuje, ali vetar će pobediti njega. Nema svrhe kolektivizirati oduvanu zemlju. Džoudova porodica je navodno jesenas pobešla na zapad nakon što je Spelman poslao mašine da im sruše kuću. Otrilike tada su počele da kruže priče.“

Jedini element telesnog opisa koji se dosledno ponavljao u svim pričama o Tomu Džoudu bio je ožiljak koji agitator ima pored oka, gde

ga jedan drug udario držaljcem za sekiru. Bio stvaran ili ne, Tom Džoud je drugo po čuvenju lice s ožiljkom u SSAD. Inače, bio je običan visok-nizak, debeo-mršav, zgotan-ružan, crn-beo-žut čovek.

Kola su se ponovo našla na ravnom terenu, pa je Otri promenio brzinu. Nes krajičkom oka uhvati pogled na jezero Tahoe.

„Momci, moram da vam ovo kažem“, reče Otri. „Računam da ste videli gadne stvari, ali Nigidina je najgora. Većina ljudi tamo i nisu ljudi, kao vi i ja. Čovek ne može da podnese toliku bedu.“

Šerif zaustavi kola iza jednog šumarka. Ajmeni izadoše: plan im je bio da peške uđu u Nigidinu, pakupe priče o Tomu Džoudu, pa podnesu izveštaj. Logor se pružao na četiristo metara od obale jezera. Bila je to smesa mrkih boja: blato što se presijavalo na suncu; siva, smeđa i oker ćebad raširena kao strehe i priručni šatori. Bio je to nekako neobično spokojan prizor; nije bilo dima od logorskih vatri, nisu se čula deca kako se igraju, bebe kako plaču, psi kako laju, mašinerija kako brunda. Nije bilo ni povetarca, pa se ćebad nije ni mrdala. Po Otrijevoj računici, Nigidina je brojala dvadeset hiljada stanovnika, i sve je više rasla – ali usred dana vladala je potpuna tišina.

Duboko su bili zašli među šatore i vozila kada su videli prvi znak života – jednu staricu povezanu u maramu kako sedi na hrpi nameštaja i puši cigaru od kukuruzne svile. Pljunula je na zemlju dok su prolazili. Kao da je matora veštica dala neki znak, mesto je odjednom oživelo. Nesa i Pervisa napadoše dronjava deca. Mali ispali trbusi i krupne zagledane oči kao da su krivili ajmene što su jeli. Molili su za hranu, novac, posao. Pervis raširi ruke i slegnu ramenima. Deca se izgubiše. Niko ništa nema.

„Ovo mesto uopšte nije organizovano“, primeti Nes. „Pomislilo bi se da bi bilo sređenije da imaju neko vođstvo, makar kada je reč o sanitarnim uslovima.“

„Dabome, Nedodirljivi. Nigidini bi koristila birokratija. Jedan odred mastiljara sve bi ovo sredio.“

Logor nije imao nikakav planski raspored. Šatori su dizani nasumice, zaprege i automobili parkirani na sve strane, a na većini su stajali znaci NA PRODAJU. Povremeno su nailazili na hrpe smeća. Na jednoj je golo dete prstom čistilo već besprekorno očišćene limenke.

„Možda Tom Džoud još nije stigao“, reče Pervis. „Možda ga čekaju.“

Niko ništa nije radio; jedan ili dvojica šetali su se sa štapovima za pecanje, ali većina je sedela ili ležala u hladu, ukočeno piljeći nekud u daljinu. Neki čovek i pas valjali su se u prašini pred njima, boreći se za jastuk. Čovek, u prsluku i košulji, pokušavao je da otrgne jastuk psetu iz čeljusti. Po merilima važećim u Nigidini, pas je bio dobro uhranjen. Isto

je važno za njegovog protivnika: pedesetih godina, zdepastog i s naduvenim nosom pijanca. Odeća mu je bila dobrog kroja. Iz zadnjeg džepa virila mu je pljoska. Jastuk se raspade i perje se rasu na sve strane. Čovek samo još dodatno pogorša stvar, besno tresući jastučnicu dok je pas bežao od njega. Perje ih je sve zavejalo. Pervis počeo da se smeje.

„Harolde“, zavrišta jedna žena. „To mi je majčino perje!“

„Nisam znao da ti je majka bila pernata, draga“, otegnu ovaj.

Žena izađe ispod strehe od ćebeta, visoka i sredovečna, malčice predobro stojeća da bi bila tu gde jeste. Zgrabi jastučnicu.

„Harolde, ti si pijan!“ prasnu i ljutito se okrenu.

„A ti si blesava, draga“, odvrati ovaj sebi u bradu, vadeći pljosku.

„Sutra ću ja biti trezan, a ti i dalje blesava. Dovala si nas ovamo, a mogli smo da budemo u Kaliforniji! Tom Džoud, nije nego!“

„Izvinite“, počeo Pervis. Čovek se trže kao uplašen. „Nisam mogao a da vas ne prečujem. Tek smo stigli i pitamo se da li su priče istinite. Je li Tom Džoud ovde?“

„Nije, prijatelju“, odgovori mu ovaj, tišim glasom. „Ako mene pitaš, nije ni bio, niti će biti. Voleo bih da odem odavde, ali Amelija i deca su ubeđeni da će ga svakog časa upoznati. 'Oćeš da nategneš?“

„Hvala veliko“, zahvali Pervis pa uze pljosku i otpi.

„Zovem se Harold Bisonet“, nastavi čovek skidajući perje s odeće, „mada Amelija više voli *Bisonejij*.“

„Šta vas dovodi u Nigdinu?“ upita Pervis.

Bisonet se osvrnuo oko sebe. „Mi smo iz Vapinger Folsa u Nju Džersiju. Trebalo bi da upravljam kolektivnim rančom za pomorandže u Kaliforniji. Pre deset dana, u Ogdenu u Juti čuli smo za Nigidinu i kako će Tom Džoud biti ovde. Moja venčana rospija insistirala je da prođemo ovuda.“

„Ti mora da si najbrži daktilograf na zapadu“, primeti Pervis. „Rat-tat-tat-tat-tat.“

Bili su u Otriјеvoj sićušnoj kancelariji. Poslednjih pet dana Pervis je pričao. Sada je kucnuo čas za papirologiju, pa je Nes kucao. Nisu pokazivali svoje značke. Nije bilo potrebe da zastrašivanjem izvlače informacije kada je korica hleba bila dovoljna da izazove pravu bujicu reči. Počevši s Bisonetom, odradili su sto dvadeset šest razgovora širom Nigdine.

„Upamti“, reče mu Pervis oponašajući Bisonetovo karakteristično otezanje. „*Bisonejij*.“

Među tim razgovorima bio je i onaj vođen s Bertom Tompson, koja se iskrala s teretnjaka i peške došla do zbegu. Nes se osećao blago posramljeno zbog toga što joj se pogrešno predstavio, ali devojka mu je

sve to vedro oprostila. „Vi ste prvi za više od godinu dana koji su ’teli da mi daju ’leba da je’ m a da ne traže da posle u usta turim nešto drugo“, objasnila je. „Ovom selu valjalo bi još tak’ih zgodnih parazita“, primetio je zamenik Trtko. Vagonka Berta čak je i to lepo prihvatila, mada je Nes osetio kako crveni zbog bezobrazluka tog balvana.

Tom Džoud nije bio u Nigdini, ali svi su očekivali da se pojavi. Raseljeni su stigli do te rupe u Sijera Nevadi, utrošivši poslednje ostatke hrane i goriva. Sada su samo sedeli i čekali. Otri je ludeo jer su neki krali hranu s lokalnih kolektivnih farmi i, da bude još gore, iz ličnih bašta. Šerif je bacio u zatvor jednu protuvu po imenu Robert Eliot Berns, koji je pobeo iz nekog južnog logora za reedukaciju, ne toliko zbog toga što je maznuo jedno žgoljavo pile koliko da bi ga zaštitio od drugova iz osvetničkog komiteta, koji su urlali i zahtevali da ih imenuje za zamenike i pusti da preuzmu stvar u svoje ruke.

Naslušali su se priča o Tomu Džoudu do mile volje. Svako je znao bar jednu. Nes se prisetio Džonsonove primedbe da su priče o agitatoru mahom preuređene priče o drugim likovima. Najpopularnija verzija tuče u kojoj je Džoud zaradio ožiljak glasila je da je on uskočio da brani svog prijatelja Kejsija od jednog zamenika koji samo što ga nije udario s leđa. Ako se ostavi po strani činjenica da je upravo ta priča jedna od mnogih koje objašnjavaju kako je Kapone zaradio svoj ožiljak, samo što je umesto Kejsija u njoj bio Judžin V. Debs, Nesu je bilo očigledno da je to prerusena priča o Robinu Hudu, samo što je fra Tak pretvoren u propovednika Kejsija.

Nije to bio posao za ajmene, već za skupljače folkloru. Nes se pitao koliko su puta te priče promenile ruho. U SSAD, jedan isti lik bi mogao da igra Toma Džouda, Abrahama Linkolna, Frenka Džejmsa i Vajata Erpa.

Nes počeo da kuca poslednju stranicu sažetaka razgovora.

„Zvuči kao mašinka“, primeti Pervis.

„S ovim mogu da izazovem veći pomor nego s pištoljem“, odgovori Nes partneru.

„Vala baš“, odvrati Pervis i nasu viski u kartonsku čašu iz Otrijevo hladnjaka za vodu. „Koliko si ih poslao u zatvor kad si bio u Regulaciji parazita?“

„Kada smo presekli švercersku organizaciju Džozefa Kenedija, bilo je osamsto devedeset pet uhapšenih i sedamsto šezdeset tri osude. Sedamnaest nelegalnih pivara, pet destilerija i sto pet prodavnica je zatvoreno. Zaplenjeno je preko stotinu hiljada sanduka žestokog pića.“

„Ovo je verovatno iz te ture“, reče Pervis i diže čašu. Zamenik Hejz mu je dao bocu. „Čujem da je najveći deo brlje nestao iz skladišta.“

Nes ništa ne odgovori. Bilo je to tačno: malo je pića zaplenjenog tokom Kenedija uništeno pod nadzorom njegove stare jedinice. Njega su premestili, a njegov nasljednik pokazao se nehajnim.

„Dobro si odradio svoj posao, Nedodirljivi, predobro, zar ne?“

Nes složi otkucane listove na stolu.

„Baš kao ja“, nastavi Pervis, ispivši još viskija. „Ja sam dobro obavio svoj posao. Dilindžer i Flojd, Bejbi Fejs Nelson, Mama Barker i njeni ubilački sinovi: Flojd, Besno Pseto, Roni i Klajv. Rat-tat-tat-tat-tat. Sve sam ih skembao. Postrojio sam ih i pokosio u ime države, partije i jebenog Biroa.“

„Ne bi trebalo da piješ.“

Pervis zgužva svoju praznu čašu i baci je promašujući korpu za otpatke. Uze drugu čašu i napuni je. Miris zapahnu Nesove nozdrve. I njegov partner je nastavio da pije bez prekida.

„Zašto da ne? Imam pun kofer plaketa socijalističkog heroja, a opet sam u Nigdini. Doslovce. Znaš li koja je omiljena Huverova božja zapovest? „Nećeš imati drugih bogova do Mene.“ U SSAD ima mesta samo za jednog glavnog pandura. Dobio sam ukor zbog „podsticanja buržujskog individualizma“ zato što samim svojim postojanjem podsećam ljude na to da Huver sedi na svom debelom dupetu u Debsu i kupi za sebe zasluge za sve ono što agenti na terenu rade. Nedodirljivi, ovo je moja kazna. Potraga za jedinim narodnim neprijateljem kojeg nema šanse da zaista uhvatim.“

„Misliš *naša*.“

„Dopustio sam da mi pamet zamagli tendencija podsticanja neproduktivnog idolopoklonstva. Mislio sam na nas. Huver i tebe voli.“

„Ovaj zadatak smatram čašću.“

Pervis se ogorčeno nasmeja. „Nedodirljivi, video sam tvoj dosije. RP su te uvalili Huveru, a ovo je njegovo rešenje da te skine s one stvari. Mi smo zvanično heroji, ali SSAD više ne žele heroje. Džo Hil je bio heroj, ali morao je da ode u Češku. Čak ni to nije bilo dovoljno daleko, kako si mogao da primetiš ako si slušao kanadski radio.

„Hila je ubio neki Rus. Uprkos pisanju evropske štampe, to nikakve veze nema s partijom.“

„Ma hajde, Nedodirljivi. Sećaš li se kog je datuma to bilo? Ima li još nekog sem predsednika partije ko četrnaestog februara uklanja ljude? Svake godine, tačno kao sat, bude čistka na Dan svetog Valentina.“

Nes se osvrnu oko sebe. Šerif je bio na jednom skupu, gde je pokušavao da malo ohladi lokalne zagovornike linča. Međutim, Nes nije bio siguran da kancelarija nije ozvučena.

Izvadio je poslednji list iz mašine za kucanje. Izveštaj je potpun. Još je ostalo da agenti dodaju svoje zaključke i predloge.

„Jesmo li saglasni?“ upita Nes. „Preporučujemo da državna milicija donese zalihe hrane i goriva u logor.“

„Zvuči dobro“, odgovori Pervis.

„Pomoći ćemo svima da stignu tamo kuda su se legitimno zaputili. Preostale će milicija. Mogu da se vrate odakle su krenuli.“

„Nemamo na osnovu čega da ih sve pustimo u Kaliforniju“, reče Pervis, pa ustade i uključi ventilator.

„Ovi ljudi su samo zahvaljujući sopstvenoj gluposti upali u ove probleme.“

„Nije to dovoljno dobro“, uzdahnu Pervis, pa sede i pripali cigaretu. „Time samo govorimo kako ne možemo da pronađemo nijednog Toma Džouda, pa da bi pomoću štapa i šargarepe trebalo da raselimo ova strašila. Pomoćnik direktora Tolson neće to da zagriže. Nismo mi ovde da pomažemo ljudima, sećaš li se? Poslali su nas u zaludan lov.“

„Shvatam ja to“, saglasi se Nes. „Moramo da završimo time što ćemo izneti svoje mišljenje o tome ko je i šta je Tom Džoud.“

„Načuljio sam uši“, odvrati Pervis i diže noge na sto.

„Tom Džoud je mit“, kaza Nes. „Crnačka propaganda s ciljem širenja nemira i nepoštovanja partije. Jednostavno je, ali podmuklo. Instinkt mi govori da iza toga stoje Britanci. Možda čak lično Sidni Rajli.“

„On je verovatno poginuo predvodeći onu sklepanu invaziju belih Jenkija iz Kanade '24, ali sve mi se ostalo dopada. Kako to radi?“

„U Londonu savet agenata Tajne službe i američkih izgnanika izmišlja priče o Tomu Džodu. Kao onaj tip Lavkraft što ga Britanci plaćaju da piše priče strave i užasa o logorima za reedukaciju. Agenti ovde šire te priče. Verovatno počinju pripovedajući ih skitnicama kao što je Džonson. Nakon nekog vremena, ljudi počinju da sami izmišljaju sopstvene priče o Tomu Džodu. To je jeftino i pametno. Zato i pretpostavljam da je reč o Britancima, a ne o Rusima.“

„Nedodirljivi, ti si genije“, uzviknu Pervis. „To je takva glupost da će se oni u Debsu sigurno primiti. Zli Britanci, čovek iz senke, kontrarevolucionarna zavera. Sjajno je.“

„Ti ne veruješ u to?“ upita Nes.

„To nije bitno. Ja sam pametan, a račune podnosimo glupim ljudima. Važno je ono u šta će poverovati u Debsu. Samo napred, ubaci i Rajlija: ti i Huver ste jedini koji su tog prevaranta ikada uzimali za ozbiljno. Ma, nek ide život – ubaci i Lavkrafta; on je svakako međunarodni ludak broj jedan. Drage volje ću potpisati bilo šta što znači da se vraćam nekud gde ima tekuće tople vode.“

Stajali su pored Otrijevih kola na putu iznad Nigdine. Nes je dvogledom posmatrao logor. U odgovor na njihov izveštaj, Debs je tog jutra poslao telegram. Ajmeni će dobiti pojačanje. Naređenje je potpisao Tolson, ali pojačanje se ne sastoji od agenata FBI, već od neke specijalne jedinice pod komandom centralnog komiteta.

„Stižu hrana, lekovi i gorivo“, reče Otri. „Za dvadeset četiri časa mogu da dovučem pet stotina milicajaca u Rino. Računam da za dva dana možemo da skroz očistimo ovo mesto.“

„Gde vam je ovlašćenje?“ upita Nes.

„Ja sam ovlašćenje, Nedodirljivi“, reče mu Pervis. „Taj zbeg je pretnja po red i zakon. Čekam naređenja da ih raščistimo što je brže moguće.“

„Šta je kog đavola ono?“ izusti Otri.

Tuce dugih crnih automobila bruvalo je putem, praćeno konvojem maslinastozelenih vojnih kamiona. Mada je vlaga u vazduhu bila velika, povorka je dizala ogroman oblak prašine. Pervis se uhvati za mamurnu glavu i zaječa. Auto na čelu kolone, „plimut“ sa zvaničnim tablicama, stade pored Otrijeve šklopocije, kao ajkula pored džukele.

Jedan čovek izađe i namesti bisernosivi šešir. Elegantno odelo bilo mu je krojeno skoro kao uniforma. Potpuno crno, uključujući i košulju, s belom svilenom kravatom. Čak ni dobar kroj nije mogao da prikrije ispupčenje ispod miške. Nes prepozna čoveka.

„Frenk Niti“, predstavi se čovek sa šeširo.

Zvanično šef partije u Čikagu, Niti je bio Kaponeov lični Uterivač. Pričalo se da je to jedini čovek u SSAD koji ima moć i petlju da uhapsi Dž. Edgara Huvera, ako ikada dotle dođe.

Niz zvaničnih kola zaustavi se pored Nitijevih. Kamioni nastaviše dalje. Nes ih izbroja dvadeset, a još su pristizali.

„Druže, ja sam agent Nes. Moj partner je agent Pervis, a ovo je šerif Otri. Kako možemo da budemo od pomoći?“

„Sledi nas, ajmene“, odgovori Niti i stade na prag kola.

Vojni kamioni još su pristizali. Oni na čelu kolone sišli su s puta. Iz njih iskočiše ljudi u punoj borbenoj opremi. Neki su nosili koturove bodljikave žice, pa su počeli da je razvlače. Mesto da teraju ljude iz Nigdine, zadržavali su ih unutra. Kada poslednji kamion pođe, partijske kola ponovo krenuše. Otri pođe za njima. Niti je držao šešir da mu ne padne s glave od vetra.

„Da nije poubijao toliko ljudi, izgledao bi smešno“, primeti Pervis. Otri se lecnu kao da je ubeđen da mu je u instrument tabli skriven prislušni mikrofoni.

Crni konvoj zaputio se pravo u središte Nigdine, pa obrazovao prsten na jednoj povećoj čistini. Već uspaničena zbog vojnika, deca su plakala i vrištala, dok su žene očajnički trčale na sve strane i prikupljale

svoje porodice. Nes primeti Bertu Tompson, umivenu i u haljini, kako pomaže gomili zalutale dece. Izgledala je kao neuhranjena staromodna učiteljica.

U području opisanom parkiranim kolima, vojnici s bajonetima na puškama izgurili su ili oborili nekoliko bednih šatora i skloništa. Kad se nered smirio, Niti je sišao sa automobilske papučice. Iz ostalih kola izašla su po četvorica ili petorica u identičnoj odeći kao Niti. Svi su nosili mašinke. Pervis tiho zaječa. Nes pokuša da uguši sva osećanja. Ti ljudi u crnom bili su vrhunski uvežbani profesionalci, vitezovi socijalizma, najbolje što Amerika ima.

Niti je uzeo megafon. „Izađite“, oglasio se megafon. „Ne možemo sve da vas nahranimo, ali imamo čokoladice za onu srećniju decu.“

Prethodno napuštena livada brzo se napunila. Prvi su se pojavili najočajniji, oni koji su najmanje imali da izgube. Niti je ostao pored svog „plimuta“, a između njega i izgadnele mršave dece prostiralo se nekoliko metara ničije zemlje.

Niti je mahnuo trojici da priđu. „I dalje nema ni traga od Džouda?“

„Tako je“, odgovori Nes. „Ako pročitate izveštaj koji smo poslali u Debs, videćete da smo došli do zaključka kako je Tom Džoud apokrifni...“

„Ne treba meni nikakav pišljivi izveštaj“, odbrusi Niti, pa izvadi čokoladicu. „Ko će ovo?“

Ako je očekivao navalu – grdno je pogrešio. Ti su ljudi bili preslabi da bi ikuda žurili. Takođe su se našli okruženi četrdesetoricom ljudi s naoružanim mašinkama, a regimentu vojnika suviše je i pominjati.

„Molim vas, družo“, reče jedan mršavi tinejdžer, dižući ruku i kolebljivo zakoračivši napred. Lice mu je bilo sve u pegama, a krupne razrogačene oči bile su tužne. „Voleo bih da dobijem tu čokoladicu.“

„Ako ti je dam“, nasmeši se Niti, „šta ćeš s njom da radiš?“

„Družo, podeliću je s porodicom“, odgovori klinac približivši se još malo. „Ima nas mnogo, a niko od nas danima nije ništa jeo.“

„Kako se zoveš, mali?“

„Džon.“

„Džone“, kaza Niti, „dopada mi se to što ne misliš samo na sebe. Daću ti čokoladicu za svakog člana tvoje porodice kojeg mi dovedeš u narednih pet minuta. Jesmo li se dogovorili?“

„Valjda, družo“, sumnjičavo odgovori Džon. Onda se odluči, okrenu se i otrča – ili da dovede svoju porodicu, ili da se sakrije.

„Ama to je Mali Mel“, reče Niti, okrenuvši se ponovo prema ajmenima. Pruži ruku. Pervis je na trenutak oklevao, a onda ipak pođe napred da se rukuje. „Sto godina te nisam video. Kad ono beše poslednji put? Akcija protiv sujeverja u Juti? Čoveče, baš smo se tada provodili, zar ne? Sve one božje zamlate s viškom žena!“

Pervis spusti pogled.

„Dakle, šta ima?“ upita Niti. „Ćemo da nađemo Toma Džouda? Hoćeš da se kladimo ko će prvi da rokne tog magarca? Trebalo bi da dovedemo novinare. To bi im se baš dopalo: Mali Mel protiv Uterivača. Najbolji američki čuvari zakona utrkuju se da skembaju narodnog neprijatelja broj jedan.“

„Frenk, nije on ovde“, odvrati Pervis. „Kao što Nes reče, Tom Džoud je samo reakcionarna propaganda koju šire Belojenkiji i Englezi. To je izmišljena ličnost.“

Niti iz kaputa izvadi cigaru. Neko vreme je pućkao. „Neće to moći tako, Mele. Nažuljali smo dupeta da stignemo ovamo. Predsednik partije hoće da se ovo razreši. Pružila ti se prilika. Sada da probamo na moj način.“

Džon se opet pojavi, praćen trima pokolenjima svoje porodice. Bilo ih je osmoro i uglavnom su izgledali gore od klinca. Svi su bili pegavi i krupnih staklastih psećih očiju.

„Pridite napred“, nasmeši im se Niti. „Stanite u red.“

Porodica se kolebljivo postroji na neka tri metra od Nitija.

„Frenk, za boga miloga...“ zausti Pervis.

„Ćuti, Mele, nemoj da me nerviraš.“

„Dobro“, obrati se on Džonovoj porodici, „može li neko od vas da mi kaže gde bih mogao da nađem druga Toma Džouda?“

Najstariji među njima progunđa kako im je lepo rekao da je to zamka. Džon istupi. „Ne znamo gde je Tom Džoud. Rečeno nam je da će možda doći ovamo, ali mi ga nismo videli.“

„Lažeš, mali“, odvrati Niti. Tutnu cigaru u usta i ispruži desnicu. Jedan od ljudi u crnom spusti mu mašinku u ruku, tako da mu kundak bude oslonjen o biceps, a drška legne u šaku. Niti spusti tomsonku.

„Ponovo ti kažem da lažeš. Mora da te nisu vaspitali kako treba.“

„Dobro, slagao sam“, odgovori Džon i diže ruke. „Tom Džoud je prošao pre neki dan ovuda. Došao je i obratio se gomili nas. Kazao je da će nas za nekoliko dana sve odvesti odavde.“

„Sada samo pokušavaš da mi kažeš ono što želim da čujem.“

„Frenk“, prekide ga Pervis, „šta kog vraga očekuješ da ti kaže?“

Niti se okrenu prema Pervisu i upre oružje u njega. „Mele, kazao sam ti da je na mene red“, odvrati ravnim glasom.

Ponovo se okrenu prema porodici. Svetina iza njih sve se više proređivala.

„U laži su kratke noge...“

Niti otkoči mašinku i, nišaneći nisko da bi kompenzovao dizanje cevi, uputi kišu hitaca niz red. Ispaljivao je u kratkim i kontrolisanim intervalima od po četiri ili pet hitaca kako bi držao nišan, a ne neprekidno kako se prikazuje u filmovima.

Nes se lecnu kada ga usijana čaura pogodi u obraz. Otri poče da više, ali štektnje mašinke zaglušilo je Nesa, pa nije mogao da ga razabere. Pervis skrenu pogled i pokri uši rukama. Berta prigrlji decu uz sebe. Porodica je plesala u mestu, s rupama u prstima i glavama iz kojih je šikljalo crvenilo.

Niti je ispalio do poslednjeg svih pedeset metaka iz doboša, ali jedan član porodice i dalje se mrdao. Bio je to Džon. Pruživši ispražnjeno oružje svom pomoćniku, kao kad hirurg vraća sestri upotrebljeni skalpel, Niti izvadi iz futrole ispod sakoa četrdesetpeticu i stade ispred klinca. Opali mu metak pravo u glavu.

„Laku noć, sinovac“, reče.

Dva dana kasnije, modrica mu se izgubila s obraza, ali Nesu je u ušima i dalje odjekivalo rat-tat-tat-tat.

„Šta je, Nedodirljivi, počinje da te pogađa?“ upita Pervis. „Probaj da zapušiš uši pamukom.“ Bilo je devet sati, a Niti je još u podne počeo da pije. Isto je važno i za njegove vitezove. Najbolje što Amerika ima da pruži, čuvari zakona: uključujući onaj o zabrani prevoza i prodaje alkoholnih napitaka.

„Jutros smo ih roknuli jedno četrdeset“, govorio je Niti. „Jedan žgoljavi pop mi je kazao: *Ja sam Tom Džoud, čovek kojeg tražite*, kao da hoće da umre. 'Ajde, Mele, drmni još jednu. Nemoj da si tako snuđen, kvariš nam raspoloženje.“

Pervisa nije morao da moli. Ovaj zgrabi do trećine punu bocu i navrnu je naskap. Bili su u hotelskom baru. Čitavu tu zgradu, jedini hotel u Karson Sitiju, preuzeo je Niti.

„Nema šanse da je on bio Džoud. Primetio sam mu one uvrnute tetovaže na zglavcima. Na jednoj šaci je pisalo „voli“ a na drugoj „mrzi“. Pratim ja tu psihologiju po časopisima. Zaključio sam da se tip sam sebi smučio toliko da je hteo da umre. Budući da nisam mogao da mu pružim to zadovoljstvo, znaš šta sam uradio?“

„Jedva čekam da čujem“, odbrusi Pervis. Kako je odgovarao desnoj ruci predsednika partije, čovek bi pomislio da bi i on da umre.

„Rekao sam 'Masnom' da mu odseče prste.“

Džejk Gjuzik, vitez kojeg su zvali „Masni Palac“, zasmija se na tu lepu uspomenu i mahnu prstima kao lik iz crtanog filma.

„Frenk, ti si sadista“, kaza mu Pervis.

„Ako ti je to neki učeni način da kažeš kako uživam u svom poslu, onda si u pravu. Ali to je jedini jezik koji ovi ljudi razumeju. Ima da svakoga jutro idem u Nigdinu i ubijam ljude dok se Tom Džoud ne preda.“

„A šta ako nema Toma Džouda?“ upita Nes.

„Onda smo se samo malo zabavili“, isceri se Niti. „A SSAD su ostale bez nekoliko parazita i reakcionara.“

Kada se Nitijeva familija pojavila, ajmeni su prihvatili ponudu šerifa Otrija da pređu u alternativni smeštaj, pa su se iz hotela premestili u sobe u kući pri gradskom zatvoru. Berns, onaj kokošar, pušten je po njegovom ličnom prećutnom odobrenju, pa je sasvim pametno zbrisao odatle. Nes je shvatio da je Otrijevo tumačenje federalnog zakona taman toliko strogo koliko tumačenje engleskog jezika njegovog zamenika.

Kada je otkucalo četiri ujutro, Nes nije ukupno bio spavao ni dvadeset minuta sve od ponoći, otkad je legao. Nije mogao da zaspri od zvonjave u ušima. Nikada u životu nije video da nekoga streljaju. Kada je bio u ORP, nosio je pištolj, ali nikada ga nije izvadio iz futrole. Obično ga je kačio o vešalicu zajedno sa sakoom da mu teška kožna futrola ne bi cepala košulju dok se šeta od stola do kartoteke. U slučaju Kenedi, njegovom velikom uspehu, sva hapšenja bila su tiha i čista.

Rat-tat-tat-tat...

Njegov partner bio je iskusan. Narodni neprijatelji koje je on hvatao nisu bili kao Boston Džo; radije su odlazili na onaj svet sred kiše metaka mesto da ih odvuku na farsu od suđenja, pa na dugu šetnju do stolice. Dilindžer je taman izlazio iz bioskopa, gde je gledao kako državni tužilac Vilijam Pael čisti prijatelje iz detinjstva Klarka Gejbla u *Melodrami sa Menhetna*, a Čarlsa „Lepotana“ Flojda prijavili su radnici na kolektivnoj farmi koju je pokušao da preuzme. Obojica su se rešila za vatreni obračun i završila izrešetana mecima. To se od njih i očekivalo, naročito nakon što je Džordž „Mašinka“ Keli obrukao sve odmetnike kada se krotko predao i tako zaradio novi nadimak, „Uranko“. Mada je bio glavni specijalni agent, Pervis nikada nije tvrdio da je lično ispalio ubilačke hice i uvek je pazio da „prizna zasluge“ drugim agentima, čije je oružje verovatno i okončalo zločinačke karijere.

Rat-tat-tat-tat-tat...

Nes se pitao kako li je to ubiti nekoga. Takođe se pitao da li je Pervis i ranije toliko pio. Verovatno.

Pridiže se u sedeći položaj, istovremeno se preznojavajući i ježeći. Njegov ogrtač, okačen o vrata, na tren je izgledao kao nečija prilika u mraku, koja ga optužujuće posmatra. Bio je to pogled Malog Lunje iz stočnog vagona, porodice koju je Niti zbrisao, prljave dece u Nigdini. Setio se kako se Berta Tompson okrenula da ne gleda ubistva, odbijajući da ga pogleda u oči. Ljudi s kojima je relativno prijateljski razgovarao previše su se bojali da bi sada odbili da sa njime pričaju, ali nisu mogli da sakriju hladnoću u pogledima. Za njih on nije bio ništa bolji od Nitija.

Odenuo je ogrtač i izašao u hodnik. Ispod Pervisovih vrata videla se svetlost. Nes pokuca i uđe. Posteljina je bila izgužvana, ali u krevetu nije bilo nikog. Uz jastuk je stajala prazna boca s osušenim jantarnim talogom na dnu.

„Beng“, reče neko.

Nes se munjevito okrete, sa srcem u petama. Pervis je sedeo u stolici za ljujanje, ruke uprte kao da drži pištolj. I dalje je bio obučen, samo što je skinuo sako. Futrola mu je bila prazna. Pravi pištolj labavo je držao levom rukom. Iz krila mu je virila neotvorena boca. Krvave oči bile su mu zastrašujuće kao one oči koje Nesu nisu dale da spava.

„Znaš li da se više pripadnika FBI ubije nego što ih državni neprijatelji ubiju?“ upita Pervis.

„Sutra ću poslati telegram u Debs. Moraju da budu obavešteni da Niti prekoračuje svoja ovlašćenja.“

„Nedodirljivi, telegram u Debs je *doveo* Nitija. Zaboravi na zakon, zaboravi ovlašćenja. Frenk Niti je zakon u svoj svojoj krvavoj, nestalnoj, slepoj i glupoj slavi. Ne živimo mi u socijalizmu, ovo je vladavina rat-tat-tat-tat-tata.“

Nes stade pored prozora i zagleda se u tihu ulicu. Sada kada je familija u gradu, niko više ne izlazi noću. Pretpostavljao je da je Otri proneo glas i upozorio ljude. Uterivač je bio kao nekakav mračan vetar koji sve rasteruje. Ništa se tu ne može. Ljudi moraju da sačekaju dok oluja ne prođe, pa da onda izađu iz svojih rupa.

„Jesi li primetio koliko su te drkadžije glupe? Vratili su se u hotel u podne i napili se kao stoka. Nisu ni stražu postavili...“

Nes je ćutao. Na ulici se nešto kretalo – ali ne mačka.

„Mogli bismo da ga zaustavimo. Da provalimo cisternom s gorivom pravo kroz ulazna vrata i da ih sve spalimo.“

Sunce se dizalo nad Sijerama i zasipalo grad bledom svetlošću. Nešto se definitivno kretalo pored statue Aptonu Sinklera. Nes se okrenu. Pervis je uperio revolver sebi ispod brade, napevši oroz.

„Samo jedan pogrešan potez“, kaza, „i eto ajmenovog mozga na tavanici.“

Nes samo odmahnu rukom na tu glupost. Nešto se dešava.

„Ovo mesto je opkoljeno“, reče Pervis. „Neki su ušli.“

„Majku mu“, opsova Pervis i mahnu pištoljem.

Obojica se zagledaše u vrata. Bio je to jedini ulaz. Nesu je pištolj bio ostao u sobi, u futrolu prebačenoj preko stolice.

U hodniku je tiho škripanje oglasilo prisustvo nekoga ko pokušava da se kreće nečujno. Nes se nadao da nekoliko boca brlje nije bilo dovoljno da otupi Pervisov legendarni spokoj pod vatrom. Začu se tresak kad neko grunu nogom u Nesova vrata. Zahvaljujući u sebi providenju i Čarliju Marksu, Nes naglo otvori Pervisova vrata; njegov partner skoči iz

naslonjače i uperi revolver prema hodniku. Oko Nesovog dovratka skupio se lep izbor leđa.

„Drugovi“, procedi Pervis, potpuno treznim glasom. „Budite ljubazni pa spustite oružje na pod i okrenite se.“

Ako bi se svi okrenuli i zapucali, samo bi jedan nastradao. Ali niko nije hteo da bude taj jedan. Njih trojica se okrenuše. Dvojica su bila u vojnim uniformama, a treći je bio šerif Otri. Spustiše oružje i digoše ruke.

„Momci“, poče Otri, „šta da vam kažem...“

„Upoznaj nas“, nestrpljivo ga prekide Pervis.

„Ovo je major Smedli Darlington Batler“, objasni Otri pokazavši ka oficiru ozbiljnog lica. „*Commandante* vojnika kod Nigdine.“

Major Smed Batler i njegov ađutant bili su ukočeni i spremni da danima trpe muke a da ni reč ne kažu, ali Otri je bio više posramljen nego što se osećao krivim, pa je pevao kao srećni kauboj. Pervis je postavljao pitanja i od šerifa izvlačio šta su njih trojica nameravala.

Izgleda da je Biro bio na strašnijem glasu nego što su i sami znali. Batler i Otri su zaključili da ne mogu da napadnu Nitija a da prvo ne pobiju ajmene. Nes je bio istovremeno polaskan i uzbunjen zato što su najpre njega pokušali da o'lade, pretpostavljajući da je Pervis mrtav pijan.

„Pa ovo je lepa mala kontrarevolucija“, primeti Pervis. S revolverom u ruci, zračio je skoro impresivnom kočopernošću.

Batler prezrivo frknu. Uprkos tome što je nosio federalnu uniformu, izgledao je kao oličenje Belojenkija. Bio bi srećniji na skupu KKK-a nego na sindikatskom zboru.

„Ma hajde, Mele“, odvrati Otri. „Ovo nije politika, ovo je ubijanje.“

„Majore Batler“, poče Nes, istinski zbunjen. „Zašto ste stavili glavu na kocku zbog jednog logora punog kriminalaca i reakcionara?“

Oficir pogleda Nesa bezmalo sažaljivo.

„Zovite ih kako god hoćete“, reče. „Tvrđim da je većina njih bezvredna rulja skitnica. Ali gorak je ukus u ustima kada je čovek saučesnik u ubijanju žena i dece. Čuvajući okolinu logora, jamačno smo saučesnici. Nema tog časnog čoveka koji tako zamišlja oružanu službu.“

„Recite mi, majore“, naruga se Pervis, „zar pod vašom komandom nema ideoloških oficira?“

„U pravu ste“, odgovori Batler. „Imamo tri takve spodobe, kojima je glavna razbibriga međusobno uhođenje. Nažalost, sva trojica su se naprasno razbolela.“

Pervis vrati revolver u futrolu i zamisli se. Batler se ukoči.

„Pobićete Nitija i ostale?“ Batler tek neznatno klimnu glavom.

„Radije na to gledamo kako na pogubljenje.“

Nes je znao da bi ih taj časni čovek bez razmišljanja obojicu ubio. Ubistvo je nekako postalo preovlađujući način političkog diskursa u SSAD. Sve je to počelo i pre revolucije, s Ruzveltom, Vilsonom, Niksom i Kraulijem. Poslednjih godina tom su spisku dodata i druga imena. Hila je ubio „ruski izaslanik“. Džon Rid je na Aljasci umro od „gripa“. Čak su kružile glasine da je „srčana mana“ od koje je Judžin Debs 1926. završio u grobnici pored Linkolnove, nakon čega je prestonici promenjeno ime, pod sumnjom. Kapone je više para trošio na odavanje počasti nego na hranu. Možda je zato u čistkama nastradao njegov čikaški cvećar Dion O'Banion.

„Otri“, upita ga Pervis, „imaš li jedno pola galona mleka? Moram da razbistrim glavu.“

„Pervise“, pobuni se Nes. Video je u kom smeru vode događaji.

„Nedodirljivi“, odgovori ovaj i potapša revolver. „Negde je povučena crta koju čovek mora da pređe.“

Da li bi Pervis ikada ostavio revolver u sobi ma koliko mislio da je bezbedan? Možda nikada nije mislio da je bezbedan. Možda je tako najpametnije. Zato što on ima sa sobom svoj revolver a Nes nema, upravo Pervis i odlučuje o stavu Biroa prema Smedu Batleru i šerifu-revolverašu.

„Šta ćete da radite?“ upita Pervis Batlera. „Da upadnete i počnete da pucate?“

„Ne, gospodine“, odvrati Batler. „Hrabrost ima svoju ulogu, ali dobar vojnik neće ugrožavati svoje ljude nehajnošću. Nameravamo da dignemo hotel u vazduh.“

Pervis zviznu i reče: „Dobro, računajte na mene.“

Otri tiho uzviknu u znak odobravanja i mahnu kicoškim šeširom.

„A vi, gospodine?“ okrenu se Batler Nesu.

„Nedodirljivi je s nama“, odgovori Pervis pre nego što Nes stiže da se pobuni. „On mi je partner.“

Batler se za to pripremao danima. Perionica u hotelu bila je krcata eksplozivom. Svi iz treće smene upozoreni su da se kolektivno prošetaju rano ujutro, između pet i šest. Plan je bio da uklone ajmeni, pa da se nastavi direktno na hotel, koji su držali na oku probrani Batlerovi lojalni oficiri, i da se onda kroz zadnji prozor perionice ubaci baklja i beži u tri lepe odatle. Jeste da je plan bio nezgrapan, ali valjda će poslužiti – pretpostavljao je Nes. Niti nije ni zaslužio nešto prefinjeno. Kao što je Pervis istakao, toliko je bio siguran u svoj oblak straha koji je oko sebe širio da se nije potrudio ni stražu da postavi.

Naspram hotela zamenik Trtko stajao je pod spomenikom, a društvo mu je pravio jedan poručnik lica preplanulog i ogrubelog od

sunca i vetra, po imenu Rendi Skot. Iza postamenta je ležala neka pijanica. Kada pade napred, Nes vide da je reč o Filu D'Andrei, jednom od glavnih Nitijevih ljudi. Vrat mu je bio slomljen.

„Marva se isteturala na pišanje“, objasni Trtko. „U, što ja ne volim da mi tu neki tamo iz grada pišaju po heroju revolucije kano što je ovaj ovdeka drug Sinkler, ama ni lečke.“

„Trebalo je da stavimo povez preko te statue“, kaza Otri. „Stiglo nam je naređenje da je skinemo kad je matori Apton 'nestao', ali nikako da stignemo. Jednom je održao govor u Karsonu. Mnogo je sveta bilo nadahnuto. Marširali smo pravo na Snob Hil i izbacili one plute pravo na ulicu.“

Batler je izgledao zgađeno. Nes je pretpostavljao da mu vile s desne strane šina nisu nepoznate.

„Je li osoblje otišlo?“ upita major Trtko.

Zamenik se namršti. „Na jedan način, jesje, a na drugi način, suprotnostavljen gledanjem na situaciju, jok.“

„Čoveče, objasni šta to pričaš.“

„Ovako: svi oni recepcioneri, nosači i konobari dobrano su na putu do autobuske stanice. Ali oni sas one šešire doveli su neko tamo ženskačko društvo. Valjda su svi vežbali sklekeve.“

Pervis opsova.

„To je za žaljenje“, izjavi Batler, „ali nekoliko bezvrednih devojčura ne sme da omete našu operaciju.“

„Tamo je samo jedna cura. Sinoć su je doveli iz Nigdine. Grdno je vrištala i otimala se.“

„Onda je rešeno. Nesumnjivo je pretrpela 'sudbinu goru od smrti' i verovatno bi i sama sebi oduzela život, ako je njeni otmičari već nisu umorili.“

Batler je to odbacivao s nehajnom lakoćom kakvu bi Nes očekivao od Frenka Nitija. Major naredi Skotu da donese baklju.

Nes se zagleda u nebo. Sunce je izašlo, ali bilo je tek pola šest. Pijani vitezovi još će spavati.

„Dajte mi petnaest minuta“, kaza. „Idem unutra.“

„Nedodirljvi...“

Nes odmahnu glavom.

„Mele, ne zovi me tako.“

Svetlo je bilo uključeno u predvorju. U jednoj naslonjači pored palme u saksiji sedeo je zavaljen Džejk „Masni Palac“ Gjuzik, polusvesni sekač prstiju u košulji. Kravata mu je bila stegnuta oko ruke, a na stočiću pored njega stajao je špic i prazna bočica. Bilo je logično da su neki od tih majmuna zavisnici.

Nes duboko uzdahnu i pride mu. „Masni“, promrmlja, „probudi se.“

Gjuzik je stenjao u brutalnom, mada ne i neprijatnom snu. Nes ga ošamari. Ovaj poskoči pedalj od sedišta i krenu pesnicom. Ne znajući kako se on uklapa u Gjuzikovu predstavu o načinu na koji svet funkcioniše, Nes ustuknu, da bi ga bolje šutnuo u lice ako zatreba.

Gjuzik se malo opusti. „Š'a 'oćeš, ajmene?“

„Devojku. Hoću devojku. Gde je?“

„Koju devojku?“ upita ovaj, pokušavajući da razbistri glavu.

„Nemoj da me zavlaciš, Masni. Momci su ovamo sinoć doveli jednu devojku. Možda si i ti bio s njom?“

„A, ona. Divljakuša. U nekoj je od onih tamo gore soba. I ti hoćeš da je kresneš? Mislio sam da vi ajmeni volite zdrav život?“

„Hoću da je odvedem odavde, Masni. Njeni roditelji se brinu.“

Gjuzik slegnu ramenima. Verovatno mu je kroz glavu prolazilo kako je to veoma čudno. „Velika soba s pogledom na ulicu. Mislim da su momci završili s redaljkom.“

„Dobro, Masni. Vрати se na spavanje.“

Nes se pope uz stepenište što je tiše mogao. Vrata koja je tražio bila su odškrinuta, a unutra je gorelo svetlo. Nikoga nije bilo na odmorištu, pa je neko vreme samo stajao i slušao.

Učinilo mu se da kroz glasno hrkanje koje je dopiralo iz neke druge sobe čuje disanje dvoje ljudi. Zgrabio je Pervisov nož u džepu i lagano otvorio vrata. Partner mu je dao nož i kazao da ne bude glasan. Nes je bio poprilično motivisan. Samo jedan nezgodan zvuk i Smed Batler će dići hotel u vazduh, sa sve Eliotom Nesom.

Soba je verovatno bila najveća u hotelu i puna čipkaste i kitnjaste ženske dekoracije – cvetne tapete, čipkane zavese, skupi umivaonik i garderober. Naga žena bila je vezana za krevet, a jedan čovek u atletskoj majici lagano se spuštao i dizao na njoj, dok su mu se debeli guzovi tresli. Devojčino lice, očiju čvrsto zatvorenih, bilo je okrenuto ka njemu.

A onda shvati da je to Berta Tompson. Čovek je bio Frenk Niti. Berta nije ni primetila da je ušao.

Bilo bi tako lako da izvadi revolver i opali metak Nitiju u potiljak. Možda bi i uživao u tome.

Rat-tat-tat-tat-tat...

Mesto toga, drškom noža silovito udari Nitija u glavu, nadajući se da će je bar ulubiti. Svejedno već na ivici nesvesti, Uterivač se samo skljoka. Nesova šaka bila je umrljana krvlju. Svukao je Nitija s Berte, debelog i teškog onako van skupog odela, i prevrnuo ga na pod. Da bi se osigurao da će ostati u nesvesti, šutnu ga u glavu pa ga ponovo šutnu da se osigura još malo.

Pokušavajući da smiri groznicu u glavi, okrenu se Berti. Trudeći se da ne gleda njeno telo, plave modrice i crvene posekotine na beloj koži, preseče čaršave kojima je bila vezana za krevet.

„Razumeš li me?“ žurno je upita. Ona obamrlo klimnu glavom. „Znaš li gde ti je odeća?“

Ona ponovo klimnu glavom i pridiže se kao da joj je devedeset godina. Nespretno ustade i otetura se do hrpice odeće.

„Požuri“, reče joj Nes. „Moramo brzo da idemo.“

Ona nesigurno pogleda odeću.

„Moram da se okupam“, kaza mu. „Ne idem dok se ne okupam.“

Noge je izdadoše. Pade i poče tiho da jeca.

Nesovo srce obuze strašna studen. On vrati nož u džep i izvadi svoj pištolj, četrdesetpeticu automatik. Pusti kočnicu i nape ga. Onda uze dva jastuka s kreveta i stavi jedan preko Nitijeve glave. Osećao je kako mu dah bazdi na alkohol dok je stavljao pištolj u sendvič između jastuka. Postarao se da cev bude nabijena u Uterivačevo oko.

Berta sada poče naglas da rida. Samo još malo glasnije, i probudiće celu kuću.

„Evo, Berta“, šapnu on, „gledaj...“

Povuče obarač. Metak se zari u pod kroz jastuk i Nitijevu lobanju. Začu se zvuk kao kad se ekser zabija u dasku. Nije bilo tiho, ali hotel nije eksplodirao.

Nes skloni jastuke i iz njih pokulja nagorelo perje. On okrenu Nitijevu glavu prema Berti. Od jednog oka ostao mu je samo krvavi krater.

„Evo, curo“, kaza. „Jesi li srećna?“

Onemela od zabezeknutosti, ona se uvuče u haljinu i namesti je oko izranjavljenih nogu. Nesa su šake bolele od zadržavanja trzaja. Hladna vatra i dalje mu je plamtela u glavi.

„A sada idemo“, reče.

Obgrlivši je, odlučno je izvede iz sobe i spusti je niz stepenice. Džejk Gjuzik je i dalje bio u predvorju, samo sada pri svesti.

„Jesi li se lepo proveo, družo?“ upita Džejk. „Baš si bio brz, a čuo sam vraški udarac.“

Gjuzik se isceri. Zubi su mu bili pokvareni.

„Ova jadna devojka preživela je strašno iskustvo“, strogo odbrusi Nes izigravajući zadržtog ajmena. „Trebalo bi da se svi sramite. Podneću Debsu pun izveštaj.“

Gjuzik slegnu ramenima, znajući da je nepobediv svako ko je s Nitijem. Nes povuče devojku prema pokretnim vratima. Govorio joj je da će sve biti u redu i da će je odvesti doktoru.

Gore se začu buka. Lupa. Glasovi. Nes vide Gjuzikovo užasuto lice, kao da se pojavila neka avet. S dovratka, osvrnu se na predvorje.

Preseče mu se dah. Na stepeništu, lica napola crvenog, nag od pojasa na dole, vrišteći kao životinja, stajao je Frenk „Uterivač“ Niti. U smrskanoj lobanji ostalo mu je taman toliko mozga da se tetura. Nes izvadi svoju četrdesetpeticu i opali još jedan hitac. Nitijevo rame se razlete i on se zatetura unazad. Trbuh i genitalije mlohavo su mu se tresli. Hitac odjeknu predvorjem kao grom. Sada će Batler ubaciti baklju.

Pored Nitija se pojavi besni čovečuljak s tompsonkom. Vins Kol, jedan od partijskih šešira iz Njujorka. Gjuzik je samo zinuo. Po svoj prilici misli da je preterao s dozom. Uterivač se zatetura i pade – naposljetku mrtav? Kol tada otvori vatru. Meci uzrovaše tepih, rasipajući na sve strane iverje, u pravoj liniji prema Nesu i Berti. Gjuzik dreknu i odskoči kada mu se metak zari u gležanj, a cipela napuni krvlju.

Nes se baci prema pokretnim vratima, vukući Bertu za sobom. Vrata se okrenuše oko ose, i stadoše. Berta poče da vrišti, jer joj se noga zaglavila. Poskakivala je, pokušavajući da se oslobodi, a Nes se okrenuo u skućenom prostoru i pogledao kroz prljavo staklo u predvorje, koje se sve brže punilo ljudima.

Lepo su upali u klopku. Kol je pošao preko predvorja, dižući tompsonku i žvaćući uprazno. Nanišanio je nisko, pa ispalio rafal, dižući cev.

Staklo se razbi pod prvim hicima, a Berta oslobodi nogu. Nes gurnu vrata i njih dvoje izleteše iz hotela, pa se stušiše niz stepenište i pobegoše od zgrade. Puščani hici okretali su vrata munjevito kao mašinu za mlevenje, a iz njih je letela prava kiša staklenih krhotina. Uhvativši Bertu za ruku, Nes potrča preko trga.

Iza njega, hotel odskoči iz temelja i razlete se. Talas vreline i gromoglasne buke obori ih na zemlju, a razbukvalo kamenje zapljušta na sve strane.

Nes je ležao prostrt po zemlji, a glava ga je ludački bolela. Nečije ruke uhvatiše ga da ga podignu. Berta je nešto brbljala o lekaru.

„Hajde, Eliote“, začu se nečiji glas. „Ustaj na igranku.“

Nes pokuša da ustane. Bilo je iznenađujuće lako. Nije polomio nijednu bitnu kost. Pređe prstima preko lica pa se zagleda u šake. Levi dlan ostade mu krvav i on tek tada shvati da oseća bol na jednoj strani glave.

„Imaćeš ožiljak“, objasni mu Pervis. „Kao...“

Opet se začu eksplozija, ali tiša. Nes se okrenu prema mestu gde je hotel do maločas stajao i vide jedan zid kako se ruši. Zgrada jednostavno više nije postojala. Oko ruševine bukvalo je nekoliko osrednjih lomača. Trg je bio pun zabezeknutih ljudi.

„Gde je devojkica?“ upita Nes.

„Pobegla je“, odgovori Pervis. „Dobro je. Pa, onoliko koliko može da bude dobro. Otri je pozvao doktora.“

Batler ih je čekao s dvojicom svojih ljudi, kojima je izdavao naređenja.

„Dobro izvedena operacija, agente Nes“, pohvali ga major. „Gospodine, svaka vam čast.“

Nes samo klimnu glavom. Bio je umoran i samo je želeo da se vrati na spavanje.

„Posao nije završen“, ubaci se Pervis. „Moramo da raščistimo Nigdinu pre nego što vesti o ovome stignu u Debs i Kapone naredi odmazdu. Batler je poslao naređenje svojim ljudima tamo da dobro poteraju raseljenike. A za nas dvojicu došlo je vreme za zataškavanje. Za koji minut ti i ja ćemo da istrčimo na ulicu kao da nemamo blage veze šta se to dogodilo. Organizovaćemo gašenje požara, operaciju spasavanja i pretvaraćemo se da smo duboko pogođeni onim što se desilo Nitijevim ludacima. A posle ćemo...“

„Mele, taj Niti nije bio ljudsko biće. On...“

„Meni pričaš.“

Poručnik Skot pritrča Batleru i salutira. „Gospodine, kapetan Makrej izveštava da imaju problema s civilima u Nigdini. Neće da se ise. Kažu da je to trik da se ljudi namame na čistinu i pobiju jedan po jedan.“

Ideja je bila glupa, ali kad se uzme u obzir kako se Niti ponašao, nije ni čudo što ljudi nisu verovali vojsci. Batler je izgledao zbunjeno i frustrirano je odmahivao glavom. Uopšte nije bio navikao na takve stvari.

Nes obrisa krv od rane na licu. Imao je sreće što nije ostao bez oka.

„Pokušaću ja nešto“, reče. „Ti ostani ovde i vidi šta možeš da uradiš. Ja ću otići do logora s majorom Batlerom i pokušati da nateram one ljude da krenu odatle.“

„Dobro“, odgovori Pervis. „Vidimo se ovde kada...“

„Mele, ako je Masni Gjuzik još živ, dokrajči ga mesto mene. Svedok je.“

„Šta ćete posle da radite, majore?“ upita kada službeni auto, koji je vozio poručnik Skot, počeo da se penje ka Nigdini. „Ma koliko se pravili nevini, srediće vas.“

„Znam ja to, agente Nes. Sredio sam da pozajmim ona brza kola kojima se Niti dovezao. Moji oficiri i ja nameravamo da prekosutra zatražimo azil u britanskoj ambasadi u Meksiko Sitiju.“

„Odrićete se svega.“

„Ne odričem se ničega“, odgovori Batler paleći cigaru. „Sve mi je već uzeto. Isti sam kao ovi bednici. Porodično imanje mi je

konfiskovano. Svi moji kirijaši, i belci i crnje, izbačeni su. Sada je i profesija za koju sam rođen ukaljana. Kao što Čarls Marks reče, kada čoveku uzmete sve što ima, ponovo ga oslobodite.“

Skot zaustavi auto ispred logora. Gomila se razmaknu da propusti vozilo kako bi stalo. Jedini koji su pričali bili su vojnici – uglavom momci sa sela koji su stupili u vojsku zbog bedne platice, a sada su u zaluđenim naivčinama koji su poverovali u laž o Tomu Džoudu, i poslednje ostatke hrane i goriva straćili da se zavuku u tu vukojebinu, videli svoje roditelje. Batlerov ađutant bio je u pravu. Niko nije ni pokušavao da krene. Svi šatori i strehe bili su na svojim mestima. Ljudi, žene i deca stajali su na suncu i čekali svog spasitelja.

Nes je čisto sumnjao da bi mogli da se oteraju čak i bajonetima. Tu mora da je bilo dvadeset hiljada ljudi, ali ponašali su se i razmišljali kao jedan. Pokušavati da se na njih ostavi ma kakav utisak bilo bi isto što i gurati ruku u vodu i nadati se da će za njom ostati rupa kada se izvuče.

Rana na Nesovom licu već je manje bolela; bol se pretvorio u tupo kljucanje. On i Pervis će moći da se pokriju, a Batler će preći preko granice – što znači da je ostalo svega dvadeset hiljada ljudi koje treba spasti.

Odvrtu okovratnik svog kaputa i povuče rub šešira preko očiju. Izade iz auta i osvrnu se oko sebe. Čovek koji je bio kada je sunce sinoć zašlo sada mu je bio stran – i nadao se da će moći da u logor uđe čist i hladan.

Jedna mršava prilika ustade sa zemlje gde je ležala. Bila je to Berta Tompson, lica umivenog a kose začesljane. I dalje je imala onu krvavu i pocepanu haljinu. Mora da joj je duša od čelika.

Nes je i dalje osećao onaj trzaj u rukama kada je povukao okidač ispod jastuka.

„Sestro“, pozva je.

Ona zajeca, ali suzdrža se. Nes pokaza ožiljak na licu.

„Reci ljudima, sestro.“

Ona klimnu glavom.

„Reci im da je Tom Džoud ovde.“

Sedeo je na prikolici jednog kamiona i pušio nagnječenu cigaretu. Kada je bacio opušak i digao pogled, pred njim se pružao čitav okean ljudi. Tiho su žamorili. Iz nemirne i šuštave gomile iznova i iznova je izranjalo ime „Tom Džoud“. Deca su se nagurala oko njega i samo ga gledala. Ako je iko prepoznao čoveka koji je pre nekoliko dana vodio razgovore s njima i stajao po strani dok je Frenk Niti ubijao jednu porodicu – ništa

nije rekao. Sve do tog trenutka bio je siguran da neće moći to da izvede, ali nije računao s njihovom potrebom za Tomom Džoudom, za potrebom da veruju u svog heroja.

Ustade i skide šešir, pokazjući ožiljak. Ljudi ostaše bez daha. „Frenk Niti je mrtav“, obrati im se, glasom kao da drži predavanje. „Upravo sam digao njegov hotel u vazduh.“

Gomilom se pronese klicanje.

„Kada partija sazna, hteće da vas sve do jednog nađe i pobije. Zato morate smesta da odete odavde. Partija će nas sve progoniti. Zato nemojte gubiti vreme. Spakujte se i bežite. Put za Kaliforniju je onda. Čim odete odavde, bićete bezbedniji...“

„Tome“, viknu čovek koji je bacio šešir u vazduh. „Nes sa zaprepašćenjem shvati da je to Harold Bisonet. „Tome, hoćeš li i ti s nama?“

Nes slegnu ramenima i shvati da će njegove sledeće reči biti odlučujuće. Ako im proda Toma Džouda, raštrkaće se i preživeće. Ako ne, ovo će se pretvoriti u pokolj.

„Samo vi pođite napred, svete“, odgovori, ushićen jarkim pogledima svuda oko sebe. „Ja imam još neka posla da završim.“

A onda reči navreše iz njega.

„Biću svuda u mraku. Biću svuda gde pogledate. Svugde gde se vodi borba da bi gladni ljudi jeli, svuda gde neki pandur prebija nekog čoveka – biću i ja. Biću u dreci besnih ljudi, biću u plaču gladne dece kada znaju da im je večera spremna. Gde god da ljudi jedu hranu koju su uzgajali i žive u kućama koje su sagradili – biću i tamo.“

Ova beskućnička džungla bila je ista kao prethodna, mada je – pošto se radilo o Alabami – oko vatre bilo više crnaca nego belaca. Nes se već bio navikao na takva okupljanja. U teoriji, Pervis i on i dalje su kažnjeni, ali ovaj zadatak na kojem su se našli bio je izuzetak.

Jedna dobra stvar u vezi s radom za Huvera bila je to što je njemu Biro bio iznad svega, uključujući „pravdu, istinu i partiju“. Ako iko u Debsu ima i najmanju predstavu šta se odigralo u Nigdini – to nigde i nikad nije pomenuto. Nes i Pervis dobili su nove pohvale i poslali su nazad na teren. Jedina žrtva njihove zavere bio je šerif Otri, koji je dao ostavku, navodno zbog toga što je pustio onog kokošara. Otri se brzo vratio u državnu službu kao omiljeni raspevani šinter Karson Sitija, a zamenik Trtko kao njegov pomoćnik. Smed Batler je bio u Meksiku i predvodio je neku naduvanu belojenkijevsku regimentu s uniformama kao iz komične opere. Berta Tompson bila je negde u Kaliforniji. A po Frenku Nitiju više je parkova dobilo ime nego po ma kom drugom heroju trajne revolucije.

Dok je sunce zalazilo, skitnice su pripovedale priče o Tomu Džoudu. Priče su sada bile još luđe i preteranije. Po jednoj je Tom Džoud bio duh u crnom plaštu koji na obrazima partijskih bitangi koje ubija urezuje svoje inicijale. Jedan drugi čovek, žgoljavi crnja koji je sebe zvao Fečit, pričao je kako je negde u Nevadi Tom Džoud dinamitom digao u vazduh onog drkadžiju i ubicu Frenka Nitija i kako se Niti isteturao odatle, s kicoškom odećom u ritama, ali Tom Džoud ga je sačekao i zadavio golim rukama. Pripovedač je sve izveo do kraja, bečeći oči i moleći Boga za oprostaj dok je opisivao Nitijev zasluženi kraj.

„Te noći“, nastavi Fečit, „gazda Tom je sto hiljada ljudi poveo u Kaliforniju, u obećanu zemlju. I još je tamo negde...“

Što je za glavonje u Debsu i bilo tačno. Zato su Nesa i Pervisa, kao agente koji su se najviše približili hvatanju te utvare, poslali na jug da istraže izveštaj po kojem je Džoud možda u Mobajlu u Alabami. Bili su na dobrom mestu za igranje svoje opasne igre, ali neće moći da teraju daveka. Broj agitatora koje mogu da ignorišu bio je ograničen, kao i broj doušnika koje mogu da razotkriju njihovim bližnjim.

Nes se nadao da nešto menjaju. Jednoga dana će ih uhvatiti, razotkriti i počistiti. Tada će možda postati pravi heroji.

„To ti je baš jaka priča“, kaza Pervis Fečitu. Crnja se isceri i nategnu iz boce.

„Nije baš bilo tako“, ubaci se jedan mršav belac s kapom navučenom preko oka. „Bio sam tamo.“

„Video si Toma Džouda?“ upita Pervis.

Lutalica klimnu glavom, pa se dopuni. „Propustio sam pucnjavu, jer sam došao tamo taman kad su se svi spremali da krenu. Video sam tog čovu što je kazao da je Tom Džoud. Kazao je da je ubio Uterivača i da je svim njihovim nevoljama došao kraj. Možda je bio on, a možda nije. Lepo je divanio, ali za razliku od većine tih što vole da pričaju, on je nešto i uradio.“

Nes se povuče u senke. Čovek mu je izgledao poznato, ali to je važilo za sve koje su susretali na drumu.

„Pa što nisi i dalje u Kaliforniji?“ upita Pervis.

Skitnica slegnu ramenima. Bio je to tih, mršav i visok čovek, glasa ravnog i odsečnog, kao da je s neke farme na srednjem zapadu.

„Valjda mi se nisu svidele narandže.“

Skitnica se počeaš ispod kape i Nes ugleda davno zalečeni ožiljak pored oka. Isti kao crveni beleg koji je on zaradio u Karson Sitiju.

„Taj čova“, počea Nes. „Taj što je održao govoranciju. Šta bi ti reknuo? Jel' je to bio Tom Džoud?“

Skitnica se tužno nasmeši. „Pa, ako nije bio tada, sada vala jeste.“

(Prevod s engleskog: Ivan Jovanović)